

293 طرح عمرانی فقط با 20 میلیارد تومان! فریب مردم و نمایندگان

حسن سبحانی استاد اقتصاد دانشگاه تهران، لایحه بودجه 97 را دارای نابسامانی‌های مخرب دانست.

حسن سبحانی استاد اقتصاد دانشگاه تهران، لایحه بودجه 97 را دارای نابسامانی‌های مخرب دانست. نماینده دوره 75 و 76 مجلس شورای اسلامی طی یادداشتی در کانال تلگرامی اش درباره بودجه سال آینده نوشت: هر چند از یک طرف، صحبت از بودجه عمومی دولت آنقدر متعارف و در عین حال عمدتاً آنقدر سطحی شده است، که نگاه انگیزه ورود به عرصه نقد را از اهل موضوع سلب می‌کند و از طرف دیگر، لایحه بودجه دولت برای سال 1397 هم از این قاعده بر کنار نیست و در این خصوص جا دارد بیانیه‌ای محتوایی نگاشته شود تا شاید اندکی از عمق خساراتی که از ناحیه بودجه به نظام مالی کشور، طی دهه‌های گذشته وارد شده و همچنان با سرعت بیشتری در حال وارد شدن است، فارغ از تبلیغات معمول در اقتصاد سیاسی دولت، به چاره اندیشی گذاشته شود. اما به منظور اشاره به صرفاً یک مورد از صدها مورد (در ظرفیت یک کانال تلگرامی)، در اینجا درباره جدول شماره 20 لایحه بودجه سال 1397 چند نکته را مطرح می‌کنم که می‌تواند نمونه‌ای از اندیشه بودجه‌نویسی در دستگاه‌های حاکمیتی کشور باشد.

1- بر اساس قوانین موجود، برای اینکه پروژه‌های عمرانی، به مرحله اجرایی برسد، باید عنوان، هدف کمی و اعتبار آن بر اساس گزارش توجیهی فنی (مشمول بر حجم کار و زمانبندی اجرا)، اقتصادی، مالی، زیست‌محیطی و رعایت پدافند غیرعامل به تصویب برسد و آنگاه در لایحه بودجه درج و برای تصویب به مجلس تقدیم شود. 2- در جدول شماره 20 لایحه تقدیمی دولت برای سال 1397، عناوین 293 طرح مطالعاتی و اجرائی درج شده است که به استناد جمله ذیل آن، مجوزهای قانونی لازم (که در بند 1 ذکر نمودم) را برای پیشنهاد شدن جهت تصویب مجلس، کسب نکرده است.

3- این طرح‌ها که ممکن است بعضی از آنها مشتمل بر چندین پروژه باشند، از راه و سد و بیمارستان و دانشگاه و راه آهن و آبرسانی و فاضلاب و آمفی تاتر و فرودگاه و... گرفته تا بزرگراه و کنارگذر و احداث پل و... را در برمی‌گیرد، به نحوی که چون مراحل مطالعاتی آنها طی نشده است اصولاً امکان برآورد دقیق هزینه احداث آنها غیر ممکن است. شاید در یک برآورد، به بودجه ده سال معمولاً مصوب عمرانی کشور یعنی حدود یک میلیون میلیارد تومان نیاز باشد تا این طرح‌ها، به شرط داشتن توجیه فنی، اقتصادی، مالی و زیست محیطی، در مجموع طی بیست سال به سامان اجرائی برسند. دولت برای این طرح‌های مطالعه نشده، فقط 20 میلیارد تومان در لایحه پیشنهاد کرده است.

4- هر کس کمترین آشنایی با اقتصاد سیاسی ایران داشته باشد می‌تواند فهمد که این جدول محصول چانه‌زنی و توافق‌ها و توافقات بین نمایندگان و تمکین دولت به آنها، به دلایل دیگری است که آنها هم از جنس چانه زنی برای تصویب بودجه و... در مجلس است. به عبارت دیگر، وقتی در یک جدول 293 طرح وجود دارد تقریباً برای همه شهرستان‌ها یا طرحی یا طرح‌هایی مطرح گردیده است و نمایندگان عمدتاً برای حفظ پروژه یا طرح شهرستان خود هم که شده، نه تنها با این طرح‌ها که مراحل لازم‌الرعایه پیش از تقدیم به مجلس را نگذرانده‌اند موافقت می‌کنند که تلاش می‌کنند در بقیه موارد هم از نابسامانی‌های مخرب در بودجه دفاع کنند تا لایحه بودجه حاوی طرح مورد نظر آنها تصویب شود. حالا مهم نیست که فقط 20 میلیارد تومان اعتبار برای آنها پیش‌بینی شده است که ممکن است در عمل، همه آن هم تخصیص پیدا نکند و اگر هم تخصیص پیدا کند هر طرح (مثلاً یک فرودگاه) بطور میانگین 68 میلیون تومان در سال 1397 اعتبار دارد.

5- تجربه نشان می‌دهد که عموم سیاسیون ما، تعارض بین منافع اشخاص و منافع ملی در اقتصاد سیاسی را، در پرتو سکوت و یا حمایت نخبگان، از طریق تحمیل عقب‌ماندگی به آیندگان حل و فصل می‌کنند و چنین است که عمده آنها، ضمن اینکه از به اضمحلال رسیدن بودجه‌ای که، با همین روال، طی سال‌های طولانی، پیشنهاد و تصویب شده است سخن می‌گویند و به گذشتگان ایراد می‌گیرند، در عین حال لحظه‌ای از پیگیری غیرشفاف منویات فعلی سیاسی خود در بودجه غفلت نمی‌کنند و برایشان اهمیتی ندارد تا در فردای قدرت سیاسی دیگران، چانه‌زنی و چانه‌های بودجه‌ای امروز آنها و توان تخریبی آن، مورد تمسخر و ایراد حاکمان جدید واقع شود.